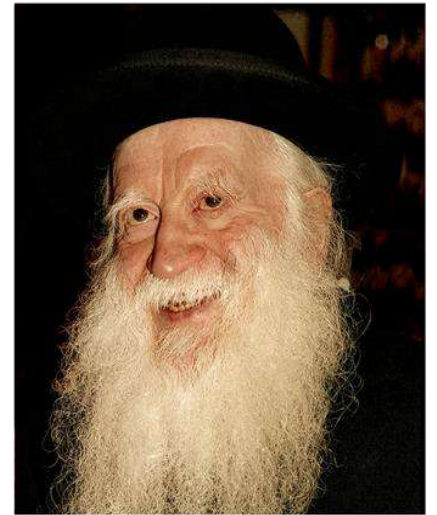

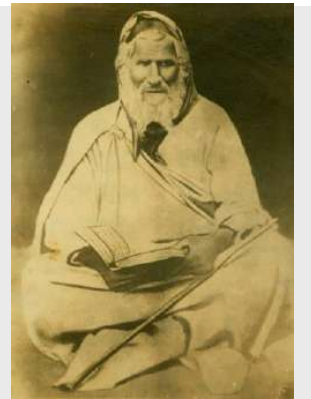
פניני הצדיקים

הצדיק הקדוש המקובל האלוקי רבי יעקב אביחצירא זצ"ל: נולד בשנת ה'תקס"ה (1805) בתאפיללת שבמרוקו. מקובל, חסיד, מלומד בניסים. מנהיג, מורה ומחנך, גאון מופלא, ענוותן, אציל רוח, איש רב חסד, בעל רוח-הקודש. בצעירותו למד אצל אביו, רבי מסעוד, את כל התנ"ך עם טעמי המקרא ולאחר מכן כל המשנה וכל התלמוד.

מנהיג הקהילה בתאפיללת. שימש כרבה ומנהיגה במשך עשרות שנים. רצה בכל מאודו לעלות לארץ אך בגלל התנגדות של בני הקהילה נמנע ממנו. ניסה לעלות לארץ שש פעמים! אולם לא זכה בכך. בשנת ה'תר"מ (1879), כשניסה לעלות בפעם השישית הצליח לשכנע את הקהילה שלא ימנעו ממנו. בדרכו לא"י עבר דרך דמנהור ושם נפטר.

מלומד בניסים. בעל רוח-הקודש. היה לו את גילוי אליהו הנביא. אהב להתבודד ולהתייחד בלימודו שרובו ככולו היה בקבלה. התעניין גם בצרכי עדתו ודאג לעניים. הרבה בנתינת צדקה וביתו היה פתוח להכנסת אורחים. היה יוצא לאסוף כסף ולאחר מכן מחלקו לנזקקים. ממרחקים באו לקבל את ברכתו. נערץ היה על ידי ההמון המוסלמי ו'השיך הגדול' המוסלמי אשר היה ממעריציו הגדולים ועמד איתן לימינו ולימין קהל היהודים. נפטר ב-כ' בטבת ה'תר"מ (1880). חי כ-75 שנים. ציונו במנהור.

אביו: ר' מסעוד. **מרבותיו:** אביו, ר' מסעוד. **בניו:** ר' מסעוד, ר' אהרון, ר' אברהם ור' יצחק. **בנותיו:** מרת פריחה (נישאה לר' תורג'מן) ומרת אסתר (נישאה לר' מכלוף אדהאן). **מספריו:** חיבורו על "עץ חיים" נשרף מיד שסיים את כתיבתו, משום שהדור לא היה זכאי לפירוש זה. **ידורש טוב ישערי ארוכה פיתוחי חותם ישו"ת יורו משפטיך ליעקב בגדי השרד ימחשוף הלבן ימעגלי צדק יגנזי המלך יאלף בינה ייגל יעקב ילבונה זכה ישערי תשובה-** על ענייני תשובה ושבת קודש.

בעת שביקר בעיר גראמא, התארח בבית ר' מכלוף הלוי, שכיבדו מאוד. בסעודת הצהרים של יום חמישי בשבוע, הפציר בעל-הבית מרבנו כי ישבות אצלו בשבת, והוא ידאג לו לכל מחסורו. אולם רבינו סירב להזמנה, ואמר כי עליו להגיע לביתו שבתאפיללת בטרם תיכנס שבת. לקראת סוף אותה סעודה, נכנס לחדר גדי מהצאן של בעל-הבית, שם את רגליו על השולחן שישב רבנו. רבינו התבונן בו, ואמר לר' מכלוף: "עתה מוכרח אני לשבות אצלך, ובתנאי שתשחט את הגדי, ותעלהו לשולחני, משום שנשמה גדולה של תלמיד חכם התגלגלה באותה בהמה, ואני צריך לאכול את בשרה בכוונות, למען יזכה לתיקון הראוי. ר' מכלוף הסכים בשמחה, ואף כאשר קרא לשוחט הראה לו את הסכין.

כשהסתיימה סעודת ליל-שבת, וכולם פרשו לשנתם, שמע בעל הבית, שלן בחדרו של רבינו: **"כשם שזכיתי לבוא למקומי ועל תיקוני, כך יוסף לך הקב"ה גדולה על גדולתך, ותזכה לאריכות ימים ושנים"**. כששאל את רבינו לפרש העניין, גילה לו, שהיה זה אותו ת"ח שהתגלגל בגדי, ובאכילתו אמש, נתקנה נשמתו וחזר למקומו.

באחד הימים, בעודו עוסק בתורתו של האריז"ל, לצורך העמקת הדברים, ביקש רבנו את הספר "ארבע מאות שקל כסף", שחיברו רבנו חיים ויטאל זצ"ל. כאשר השמש הביא לפניו את הספר, הסתבר כי עכברים כרסמו כשלושים דפים מהספר. **התיישב רבנו והוסיף מדעתו את הדפים החסרים.** בין הבאים לבית-רבניו, היה סוחר, שנהג לנסוע מעיירה לעיירה לצורך פרנסתו. את רוב עושרו והצלחתו, תלה בברכת הצדיק שהעתיך עליו בכל פעם שבא לבקרו. מאחר ורצה אותו סוחר ליהנות את רבנו, נהג לחפש בכל מקום ספרים ישנים ועתיקים או כאלו שזה עתה יצאו לאור, אותם היה רוכש במיטב כספו ומביאם לרבניו.

פעם, באחת מנסיעותיו מצא רק ספר, היה זה 'ארבע מאות שקל כסף'. בחזרתו לעיירה, נכנס לבית רבינו לבקשת ברכה. אך נכנס אל חדרו, פנה אליו הרב באומרו: "האם הבאת לי ספר?", והסוחר ענה שכן, אלא שהספר נמצא באכסניה סמוכה. רבנו, שהיה בעל רוח-הקודש, ידע מיד באיזה ספר מדובר, וביקש ממנו: "בבקשה, תביא לי אותו עכשיו". מיד רץ הסוחר לקיים את בקשת הצדיק, והגיש את הספר לפניו. **רבינו מיהר להשוות את הכתוב בספר המקורי, ואת מה שהשלים מדעתו, ומצא את כל אותם שלושים הדפים זהים מלה במלה.**

באחד הימים, התארח רבינו בטנג'יר, בביתו של ראש הקהל. כאשר נפוצה השמועה, הגיעו אנשים רבים לבית. בין האנשים הגיע גם רב העיר, ר' מרדכי בן ג'ו. והנה, מבחין הרב, שרבינו לוחש באוזנו של משרתו, והמשרת יוצא חוץ לחדש ושב אחריו לאחר מספר דקות. לאחר מכן, הוצרך רב העיר לצאת מחדרו של רבנו, והנה הוא מבחין **בבעלת-הבית ועיניה זולגות דמעות.** לשאלת הרב, מדוע היא בוכה, ענתה האשה, כי זה עתה בא המשרת והודיע לה כי **רבנו מצווה, שלא תכין דבר מאכל, כי לא יאכל ממעשה ידיה.** רב העיירה התפלא, מאחר ואשה זו הייתה כשרה ובעלת יראת שמים. נכנס הוא לרבנו בשאלו, מדוע לא יאכל ממעשה ידיה של בעלת הבית? והנה, רבנו משיב להפתעתו, **כי גלוי לפניו, כי בעלת-הבית, זה עתה חטאה בחטא חמור ועברה עבירה בסת, ולכן אינו רוצה ליהנות ממעשה ידיה.** כאשר רב העיר מסר את תשובת הרב לאשה, נדהמה בעלת הבית והודתה כי **אכן עברה כעת עברה חמורה. אולם מעשה היו בסת, ואין זאת כי אם רוח הקודש דברה מתוך גרונו של רבנו.**

פעם אחת, כששב רבינו מאחד הכפרים הסמוכים לתאפיללת, גילה, ששכח את אחד הספרים. היות וכבר היתה שעת לילה, וכדי להגיע לכפר הסמוך היה צורך לעבור ביער עבות, לא היה ניתן לשכור עגלה. על כן, קרה לאחד מתלמידיו וביקש שיביא את ספרו. על אף הקושי בדבר, התלמיד הסכים. כאשר הגיע ליער, ראה לפניו נחש אדיר בממדים, שראשו כפליים מראש אדם. התלמיד החל לומר 'שמע ישראל'. והנה, מבחין הוא שהנחש בכל פעם שמגיע הוא אליו, זוחל מספר מטרים לפניו וממתין לו. הבין התלמיד כי הנחש הוא שליח. וכך המשיך עד שהגיע למקום ומצא את הספר. גם בחזרתו הנחש זחל לפניו. כאשר הגיע לרבניו, שאלו הצדיק האם **שלח שליח טוב שישמור עליו בדרכך.**

הרב ד"ר חיים דוד ברנרד זצ"ל הידוע כאדמו"ר הרופא - נולד בז'לושין בשנת ה'תקמ"ב (1782). מסופר, שאביו הציל יהודי שהיה בעל חוב לפריץ ונכלא עם משפחתו ואביו פדה את החוכר בתמורה לכל רכושו. בעקבות מעשה אצילי זה בירך ר' אלימלך מליז'נסק שיזכה בבן שיאיר את העולם. ולמרות גילם המבוגר של בני הזוג כעבור שנה חבקו מברכה זו את בנם, ר' חיים דוד (שמו צירוף של שם הסב מצד אמו ומצד אביו).

עוד מילדותו נודע בשקידתו המופלאה והוריו תלו בו תקוות רבות שיגדל ויהיה מגדולי ישראל. בגיל עשר נודע בבקיאותו בגמרא ונשלח ללמוד בישיבה בפיטרקוב. לאחר שנתיים חלה ונשלח אל ד"ר מאירוביץ כדי שירפאו. רופא זה שכנע את הנער לעזוב את הישיבה ולהקדיש את זמנו ללימודי הרפואה, וכך החל את לימודיו באוני' ברלין. למד את מקצוע הרפואה והוסמך בארפורט. בתחילה שירת כרופא בבית-הרפואה הצבאי בברלין. בשנת ה'תקנ"ז (1797) הוצב בוורשה כרופאם של הלגיונות הפרוסים שם ולאחר מכן במחוז ראדומסק. לאחר שובו לברלין התמנה לרופא הארמון של קיסר פרוסיה, פרידריך וילהלם השני, ולרופא הראשי של מלך פולין-טוניסלאב אוגוסט. שימש כרופ' לרפואה באוני' ורשה.

לגבי חזרתו בתשובה ישנן מספר גרסאות. גרסא אחת ע"י ר' דוד מלעלוב, ואילו בגרסא אחרת מסופר שקודם ר"ה הגיע לעיר זיארנאו וכאשר שמע דברי כיבושין מהרב דמתא הניצוץ היהודי בער בקרבו ופנה לר' דוד מלעלוב והוא הדריכו, עד שהפך לבעל תשובה גמור. בתחילה רצה לעזוב את מקצוע הרפואה אולם הרבי הקדוש מלובלין ביקש ממנו, שימשיך בתפקיד זה. ולאחר מכן שימש כרופאם של ה'חוזה מלובלין', ה'מגיד מקוזניץ', רבי אפרים-פישל מסטריקוב, 'היהודי הקדוש', רבי שמחה בונים מפשיסחא, רבי מנחם מנדל מקוצק, רבי מרדכי יוסף ליינר מאיזביצה, רבי שלמה הכהן רבינוביץ' מרדומסק, רבי ישכר בר מרדושיץ ואחרים. משנת ה'ת"ר"ב (1842) שימש כרופא ראשי בבית-הרפואה היהודי.

בעל חסד מופלא. נודע כתלמיד חכם עצום הבקי בתורת החסידות והקבלה. הרבה בסיגופים ותעניות. בלילות החורף נהג ללכת לנהר ולהיכנס למימיו הקפואים, עד שבשרו התבקע ודמו זב. לאחר מכן שב לביתו וטיפל בעצמו בסממנים שרקח ונודע הדבר, ע"י אחד מאנשי ביתו רק לאחר פטירתו. חילק את כל כספו לנזקקים והשאיר לעצמו רק את הנדרש להוצאות ביתו. עם בימי שני וחמישי ולמד את תורת הנסתר. סירב לשמש כאדמו"ר. משנת ה'תקע"ו (1816) עבר לפיוטרקוב, ובה שהה עד סוף ימיו. נפטר ב-כ"ל שבט ה'תרי"ח (1858). חי כ-76 שנים. אביו: ר' יששכר בער. אמו: מרת רחל. ילדיו: מרת רחל, מרת הינדה לאה, ר' יעקב יצחק

(חסיד הרבי מוולברוז). מרבותיו: ר' דוד מלעלוב. נשותיו: מרת הילנה הדסה (בת הבנקאי היהודי שמואל הלוי לנדו מברסלו- בזיווג ראשון), מרת פיגלה (בזיווג שני).

על חזרתו בתשובה סיפר ר' אברהם יחיאלי. הרופא הינו יהודי פולני שהתרחק ל"ע מיהדותו והפך לאחד מהרופאים הידועים והעפיל ונודע כד"ר ברנרד. יום אחד הוזמן הרופא לטפל בחולה מסוים. בדיקה קצרה העלתה כי החולה הנמצא מולו נוטה למות. החולה, שלא הרגיש טוב סיפר, כי מיעצים לו לנסוע להתרחץ במרחץ מרפא חמים, ושואל מה דעת הרופא. אולם הד"ר השיב לו בצער: "מצבך הרפואי חמור ביותר, ואני מזהיר אותך בשום אופן לא לנסוע אל המרחץ. אם תיסע - לא תשוב הביתה בחיים".

אבל החולה החליט לנסוע למרות הכל. כשהגיע לעיירת המרחץ, ראו אותו הרופאים במקום והזהירו אותו: "אל תעז להתרחץ בחמין. שוב מיד לביתך! אם תיכנס למים חמים רק תזרז את הסוף, חלילה". בסיכומו של דבר שמע לעצת הרופאים והחליט לשוב לביתו. בדרך עבר דרך עיירת לעלוב והחליט להיכנס לביתו של הצדיק ר' דוד מלעלוב ולספר לו על צרתו. לאחר ששמע הרב את דברי החולה, הגיש לפניו יין שרף ופלח גבינה באומרו: "לך לישון, אל תשגיח בדברי הרופאים!". האיש אכל ממה שהגיש הרבי ופנה לישון. כאשר קם, הרגיש מצוין. כוחותיו שבו, ומחלתו חלפה. נפרד מהרבי ויצא להמשיך בדרך לביתו. בדרכו בעיירה פיטעלקוב והחליט להיכנס לרופא ד"ר ברנרד.

הלה נפעם עד עמקי נשמתו. הוא ראה מולו אדם בריא. הרופא תמה ואמר: "בוא נבדק אותך!". לאחר בדיקה קצרה שאל: "ספר לי בבקשה כיצד התרחש הנס?" האיש סיפר הכל ומרוב תדהמה, כמעט פרחה נשמתו של הרופא. "יין שרף וגבינה הם סם המוות ממש עבורך. אני חייב להכיר אותו אדם כיצד ריפא אותך!". העניין הפליא את הרופא עד מאוד, היות שרצה לגלות כיצד הבריא אותו חולה שלא כדרך הטבע. נסע הוא ללעלוב כדי לעמוד על אופיו של ר' דוד. שם הסתגר עימו למשך שעות אחדות, וכאשר יצא משם, אמר לו הרבי: "כשתחזור בתשובה, תגרום נחת רוח לאביך שבשמים". והוסיף, כי נועד לגדולות ותפקידו להיות מנהיג בתוך עולם הקדושה והחסידות. דבריו של הצדיק עשו רושם בל ישוער בלבו, והוא קיבל על עצמו לחזור בתשובה שלמה. אולם עניין אחד העיב עליו: "רבי, ומה יהיה על החטאים שלי?" - "אני מקבל על עצמי את כולם!"- השיב לו הצדיק מלעלוב.

"ונעשה גדול, אבל גדול בישראל! אף שלא עזב את מקצוע הרפואה והיה לרופא בעיר פיטרקוב. אולם הפך להיות רב חסידי וזכה לשם המיוחד האדמו"ר הרופא". את הסיפור המופלא סיפר האבני נזר' מסוכטשוב בשם ר' אברהם. באמצע שיעור שמסר לבחורים שלמדו אצלו. הוא הוסיף ושיבח את הצדיק-הרופא עד מאוד, כשהוא מגלה באזני התלמידים, שאת כל הנס הזה של החולה פעל הרבי מלעלוב כדי למשוך אליו את הנשמה הקדושה של הרה"ק רבי חיים דוד. הרופא חזר מלעלוב טיהר את עצמו ואת ביתו והחל להתנהג כקדוש וצדיק, כשהוא מקבל על עצמו סיגופים שונים. ר' דוד מלעלוב מפורסם היה בכך שהכניס 'נשמות גבוהות' תחת כנפי החסידות. בין תלמידיו היו היהודי הקדוש, ר' שמחה-בונים מפשיסחא, ר' יצחק מוורקי וביניהם הצליח גם להשיב את ד"ר ברנרד ועוד רבים וגדולים.

רבי יצחק מנישכיז זצ"ל - נולד בשנת ה'תקמ"ט (1788). מגדולי רבני החסידות. נודע כבר מצעירותו כמחולל פלאים. בשנת ה'תקע"ה (לאחר פטירת ה'חזזה מלובלין) בהיותו כבן 27 שנים בלבד שימש במקום אביו בנישכיז. רבים נהרו ושיחרו לפתחו וראו נפלאות. **מלומד בניסים**. דבקו לבורא הייתה מופלאה. התפרסם במיוחד בברכותיו לרפואת חולים. דרכו היה לאכול מעט מאוד, ולעת זקנותו אמר שמתחרט שלא הרגיל עצמו לאכול יותר כדי שיהיה לו יותר כח לעבודת ה' יתברך. נפטר ב-כ"א שבט ה'תרכ"ח (1868). חי כ-80 שנים. ציונו בנישכיז. אביו, ר' מרדכי קבור במרכז כאשר רבינו קבור מצדו האחד ואחיו ר' יעקב אריה מקאוולא מצדו השני.

הרב הצדיק ר' יצחק קובל מנישכיז זצ"ל

אביו: ר' מרדכי. **אמו:** מרת רייזא (נכדת ר' לייב הגבוה מקראקא). **נשותיו:** מרת גיטל (זווג ראשון- בת ר' מאיר, בנו בכורו של ר' לוי יצחק מבארדיטשוב), מרת גיטל (נכדת הבעש"ט הקדוש- זיווג שני), מרת לאה (בת ר' יחיאל מיכל מקאשיווקא). **מרבותיו:** הרה"ג ר' יצחק לוי בארדיטשוב, הרה"ג ר' יעקב יצחק הורוביץ (ה'חזזה מלובלין). **מתלמידיו:** 'תולדות אדם' מאוסטאבא, 'אמרי יעקב' מבלנדוב, 'דברי אלימלך' מגאדזיסק, 'רמתיים צופים'. **ילדיו:** לא השאיר אחריו ילדים. **מספריו:** **יתולדות יצחק**- שיחות על התורה, תהילים ומועדים **זכרון טוב**- סיפורים והנהגות על הצדיק.

פעם אחת הגיעו שני סוחרים אל הרה"ק רבי יצחק מנישכיז. נכנס אחד מהם אליו והצדיק: שאל: "מאין באת?" - "מליטא, והוא מחסידי קאברין". נתן לו רבינו 'שלום' ברוב חיבה. ואחר שאל: "לשם מה הוא באת?".. ענה הסוחר, כי **לטובת פרנסתו הוא צריך שירד שלג במחזור, כדי שתתכסה חצרו עם שלג, ולכך בא לרבי בבקשה שיתפלל עבורו זאת**. ובירכו הרה"ק לשלום ואמר שבע"ה ירדו בקרוב שלגים רבים במחזור, ותתכסה חצרו בשלג.

אחר כך שאל הרה"ק את היהודי: "מי היהודי האחר שהגיע עמו, ומדוע לא נכנס?". השיב שזהו שכנו, שאף הוא עוסק באותו עניין, וזקוק שירדו שלגים ויכסו את החצר, אך **מכיוון שהוא מתנגד לא נכנס לרבי**, בהטמיעו: "מדוע עלי להיכנס? אם באמת הרבי יכול לפעול זאת בברכה בעבורך, אז אני הלא שכנך וגם אני איוושע בכך, ואם אין הרבי יכול לפעול זאת, איני צריך להיכנס אליו". נענה הרה"ק: "אז?" ולא הוסיף כלום. **כשהחלו לרדת השלגים היה פלא גדול באותה עיר, חצרו של החסיד נתמלאה עם שלגים, ואילו בחלקו של המתנגד לא נפל אף פתית שלג אחד**.

פעם היה איזה סוחר אחד שנכנס אל הצדיק וביקשו שירדו שלגים הנצרכים לו לצורך פרנסתו. ובירכו הרה"ק, והחלו לרדת שלגים. באותה שעה חזרו תינוקות של בית רבן מבית לימודם, וכאשר החל לרדת לפתע השלג, נענה אחד מהם: "מה זאת היום, הלא לא עת השלגים עכשיו? **כנראה שהרבי קיבל כסף מאחד החסידים להוריד שלג**". והרגיש בזה הרה"ק, ונתן למשמשו סכום מעות ואמר לו: "**לך מהר וקנה נעליים חדשות לילדים אלו כדי שלא ימיסו את השלג שלי**". (הרה"ק רמ"ח מסלאנים זצ"ל, מאמר מרדכי)

לרבי מקוצק היה קרוב משפחה סופר סת"ם, והיה מושבו לכתובה באיזה יער סמוך לנישכיז, ואותו סופר חשוב ונכבד מאוד בעיני הרה"ק ר' יצחק מנישכיז זצ"ל וכיבדו ביותר. פעם אחת בדרך הילוכו אל מעיר לעיר למכור תפילין ומזוזות, אבד לו כיס עם מעות והיה שם הון רב - שהיה צריך לחיות מזה, והיה מאוד מיצר על כך, כי היו שם אף מעות שאינם שלו. ובא לפני ר' יצחק מנישכיז זצ"ל והזכיר את זה, והשיבו: "**לך אל מקום פלוני ביער, ויביאו לך את המעות שמה**". ועשה כן ועמד שם, והביאה לו איזה נכרית אחת את כל כיס המעות בשלימות.

הרבתנית של הרה"ק ר' יצחק מנישכיז חלתה פעם במחלה קשה, ושאלה את בעלה: "הלא אתה ממשיך רפואות לאלפים ורבות מישראל, ומדוע לי אינך ממשיך רפואה?". והשיב לה: "דעי כי פעם בעת עליית נשמתי לעולם העליון, ראיתי שהביאו איש אחד לדון, ושקלו זכויותיו ועוונותיו, ולא הספיקו זכויותיו להכריע את הכף לזכות, ונידון לגיהנום. ובעת שנמסר למלאך להוליך אותו לגיהנום, בא מלאך גדול ונורא ואמר, יש לי ללמד זכות עליו, והביא שקים גדולים של ייסורים שסבל האיש כל ימי חייו בחולי, והמלאך הזה גם נברא מהייסורים, והכריעו הייסורים לכף זכות, ונגמר דינו לגן עדן. וסיים הרה"ק: "**ראי נא כמה חשובים ייסורים בעולם העליון**". (צדקת אליהו)

פעם נכנסו כמה חסידים אצל הרה"ק רבי יצחק מנישכיז ז"ע, וסיפרו לו על אחד ממקורביו שעשה דבר עולה אשר לא יעשה, וביקשו ממנו שיוכיחו על כך, ויפסיק מלקרבו. אמר להם הצדיק, שהוא בוחר ללכת בדרך השי"ת דכתיב ביה "**לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל**", שאין הקב"ה צופה ומביט על עוונותיהם של ישראל, כי אילו הקב"ה היה רואה ומסתכל על מעשיהם של הרעים של אנשים, לא היה יכול להכניס אף אחד אליו! **ובזאת רימז לאלו שבאו לדבר אצלו סרה על יהודי, שגם הם אינם ראויים להיכנס אליו, רק מחמת שאינו רואה דבר רע על ישראל, יכולים אלו ואלו להיכנס**.

בעריכת השולחן הטהור של כ"ק מרן אדמו"ר מטשארטקוב ז"ע - ב"ט כסלו תרכ"ח, שאל רבינו אם אמת הדבר שהרה"ק רבי יצחק מנישכיז פסק מלומר תחנון בכל יום החל מראשית שנה זו (שנת ה'תרכ"ח, כידוע בשנה האחרונה של הרה"ק מנישכיז לא אמר תחנון). והיה שם אברך אחד שהיה גר סמוך לנישכיז ואמר: "אכן, אמת הדבר, ולא רק הרה"ק עצמו, אלא כל חסידי נישכיז פסקו מלומר תחנון". רבינו הפטיר על זאת: "**פלא הוא, האמת היא שהצדיק רואה את האור שלו מעולם העליון מאיר אליו, ונדמה לו שכל העולם כולו מתקרב אל התיקון השלם**". כעבור חודשיים - בכ"א שבט ה'תרכ"ח (1868), נתבקש הרה"ק מנישכיז לעולם שכולו טוב, ורק אז הבינו את כוונת הנהגתו, ואת דברי רבינו. כי למעשה הרה"ק מנישכיז ראה אור גדול מעולם העליון, והיה נדמה לו שכל העולם מתקרב לזה האור, ומלאה הארץ דעה את ה', ולכן הפסיק מלומר תחנון, אך האמת היא, שזה האור היה האור הגדול המוכן בעבורו ובשבילו, כי היה קרוב ליום הסתלקותו. (ספר "תפארת אדם" תולדות הרה"ק מטשארטקוב)

רבי יחיאל יהושע רבינוביץ מביאלא זצ"ל- נולד בעיירה ביאלה (פולין) בשנת ה'תרס"א (1900). כשהיה בן חמש שנים נפטר אביו. בשנת ה'תרפ"ד (1923) היותו כבן עשרים ושלוש עבר לעיר שדליץ כדי למלא את מקום אביו בהנהגת חסידות ביאלא. שם הקים ישיבה בה למדו מאות בחורים והיה נערץ על בני עירו והסביבה. בשנת ה'תרצ"ט (1938) עם כניסת הנאצים לפולין, נמלט יחד עם חלק נכבד מחסידיו אל תוך שטחי פולין בכיבושה של ברית המועצות. שם נשלח לסיביר. בדרך לא דרך שרד רבנו את מלחמת העולם השנייה, בשנת ה'תש"ז (1947) הצליח לעלות ארצה והשתקע בתל אביב, שם היה הריכוז החרדי הגדול באותם ימים. בשנת ה'תשט"ו (1955) עבר רבנו לגור בירושלים, שבה הקים את בית מדרשו מחדש בשביל חסידיו שהסתופפו סביבו.

ענוותן. גאון. בעל רוח-הקודש. בכל יום היה טובל, גם כשהיה בסיביר והיה צריך לשבור את הקרח לשם כך. מסופר, כי פעם הביאו לפני החזון-אי"ש חולה שסבל מדיבוק והצדיק שלח אותו לר' יחיאל יהושע וביאר: "עניין זה קשור בתיקוני נשמות, ועניין זה נמסר לידו של הרבי מביאלא". **חילק את כל כספו לאלמונים ויתומים אף בעת שלו עצמו לא היה כדי מחייתו.** דאגתו לזולת הייתה מופלאה. נפטר ב-כ"א שבט ה'תשמ"ב (1982). חי כ-82 שנים. ציונו בהר הזיתים חלקת בני ווארשא.

מרבותיו: ר' אריה לייבוש (השני מאז'רוב), ר' אברהם מרדכי אלטר מגור, ר' אהרן מנחם מנדל מרדזימין, ר' מאיר שלמה יהודה ליב ממזריטש. **אביו:** ר' ירחמיאל צבי משדליץ (האדמו"ר מביאלא שדליץ). **אמו:** הרבנית חוה (בת ר' אריה לייבוש השני מאז'רוב- בעל ה'ברכת טוב'). **אשתו:** הרבנית חנה פעשא (בתו של ר' אליעזר הכהן ברנהולץ מוולודאבה).

מילדיו: ר' ירחמיאל צבי יהודה (אדמו"ר מביאלא פשיסחא), ר' יעקב יצחק (אדמו"ר מביאלא רמת אהרן), ר' דוד מתתיהו (אדמו"ר מביאלא בני ברק), ר' בן ציון (אדמו"ר מביאלא), מרת גיטל. **מספריו:** **חלקת יהושע- סידור, מחזור ותהלים •סדר היום יקדושת חלקת יהושע- אוסף כתבים 5 כרכים.**

בנו כ"ק רבינו האהבת יעקב זיע"א סיפר פעמים רבות, שרבינו זיע"א על אף חולשת גופו וחוליו, לא חשב, ולו לרגע אחד לוותר על הטבילה במקווה טהרה. גם כאשר היה בתוך המחנה בסיביר נהר קפוא שכן בקצות המחנה. מדי יום ביומו היה הצדיק משכים קום ונוטל עמו את בנו 'אהבת יעקב', והלכו לשבור את הקרח בנהר הקפוא, לאחר עמל מפרך, כשהצליחו להבקיע חור כדי מידת גופו של אדם, קשר הצדיק חוט דק לזרועו כשקצהו השני הותיר ביד מלווהו, **וכך נכנס למים הקפואים בטמפרטורה של מינוס ארבעים מעלות! להזדכך ולהיטהר לפני ה'.**

פעם בעת שטבל לפנות בוקר, ראהו מרחוק אחד הכפריים שצד חיות, ולתומו חשב, שמסתובבת שם חיה כי לא העלה בדעתו, שישנו אדם שיתרחץ בנהר הקפוא, ולכך ירה מספר חיצים, וכולם החטיאו את המטרה, וכשרבינו חזר והתקרב לעברו של אותו ציד, **ביקש הצייד מיד את סליחתו, ואמר שמעולם... לא קרה לו שיחטיא את המטרה, ורבינו ברוב ענוותנותו היה אומר, שדבר פשוט הוא זה, כי ממקווה לא ניזוקים.**

התחשבות בזולת הייתה אחת מהמידות המופלאות של הצדיק. היה עדין נפש באופן המופלא ביותר. את סעודת הבוקר של שבת היה הרב סועד עם מניין בחורים, וכמובן שכשהיו מגישים את מאכלי השבת היו בראשונה מניחים אותם לפני הצדיק, ורק לאחר מכן חילקו לשאר המסובים. הרב מעולם לא החל לטעום מהם, טרם ראה, שמונת הסעודה **מונחות לפני כל המסובים.** בפרק הזמן של ההגשה היה יושב וממתין, מעיין בספר, עד שראה שכל הבחורים קיבלו את מנתם, או אז החל לטעום מהמונח לפניו.

אחד האדמו"רים בעיה"ק ירושלים סיפר, כי בצעירותו נתייתם ל"ע מהוריו. וכאשר הגיע לפרקו לא היה, מי שידאג לצרכי נישואיו, והוכרח לחזר על הפתחים ולבקש צדקה בעבור הוצאות החתונה. יום אחד החליט לנסות את מזלו ולבקש את עזרת אחינו בית-ישראל בתל-אביב, אחד מגבאי הצדקה הציע לו להיכנס לאדמו"ר מביאלא, שהגיע זה עתה להתגורר באזור זה. הוא נכנס וגולל באוזני הצדיק את סיפור יתמותו ועניותו. הרב הזדעזע והחל לחפש איזה מטבע לתת לו, **וכל אשר היה לו נתן לאותו בחור,** אך לא היה זה סכום גדול. ואז פנה הצדיק ושאל, עד מתי מתכוון הוא לשהות בתל-אביב? ועל כך השיב, כי מתכוון הוא לשהות מספר ימים. ביקשו רבנו, שטרם ייסע חזרה לירושלים, שישור שוב למעונו. כעבור מספר ימים עלה הבחור שוב לבית הצדיק, ורבנו נתן לו חמישים פאונד, סכום עתק, שככל הנראה הצליח לגייס מכמה ממקורביו, הוא לא ידע את נפשו, כיוון שראה את העניות הנוראה בבית הצדיק, וכעת קיבל ממנו סכום עצום!

על העובדה, כי רבינו היה בעל רוח-הקודש, יעיד הסיפור המופלא הבא: האדמו"ר רבי דוד מתתיהו מביאלא- בני-ברק זצ"ל הקים בבני ברק את ישיבת ביאלא, הצדיק היה מגיע מדי פעם לבני ברק והיו הבחורים נכנסים אצלו אחד-אחד בחדרו של ראש הישיבה. שם ישב לבדו עם אותו בחור והיה מעורר אותו בדברי חיזוק. **ראש הישיבה והרמ"ם היו מכינים רשימה לרב, שבה היו מציינים באלו עניינים צריך אותו בחור חיזוק, כדי שיהיה ידע במה לעוררו.** כשהבחורים היו יוצאים מהחדר, היו מתפללים עד מאוד, **מכיוון שהצדיק עורר אותם גם על עניינים, שאף אחד מלבדם לא ידע שצריכים הם חיזוק.** הפלא הגדול בעיניהם היה, שרבינו הקריא את הכתוב לפניו, ופליאתם של הבחורים גברה עד מאוד, **כיצד ראש הישיבה והרמ"ם ידעו לציין זאת ברשימה, מהיכן נודע להם זאת?** אחד הבחורים החל לברר את העניין, ונודע, שאכן ראשי הישיבה כלל לא ידעו צפונות, רבינו לא קרא את הכתוב ברשימה שלפניו, אלא ממה שקרא בפני הבחור ומחשבותיו...

פעם נסע הצדיק ללוגנו שבשוויץ לרגל שמחת נשואי בנו. הרב הקפיד, שיציעו עבורו את יצועו במצעים חדשים- וכן עשו. כאשר נכנס לחדרו וראה את המיטה, ביקש להחליף את המצעים בטענה, שבשל לחץ הזמן יד שפחה נכרית נגעה בהם. לאחר בירור נתאמת הדבר, ויהיה לפלא.

רבי מנחם מנדל מורגנשטרן ה'שרף מקוצק': נולד בשנת ה'תקמ"ז (1787) בגוראי (פולין). אביו התנגד בחריפות לחסידות (על אף שחמיו, היה תלמיד הבעש"ט), חינך את בנו המחונן על ברכי התורה. רבינו נשלח לזמושץ' לשיבתו של הרה"ג ר' יוסף הוכגילרנטר ובהיותו כבן שלוש-עשרה שנים בלבד, כבר היה בקי בש"ס ומפרשיו. בהיותו כבן עשרים התחתן ועבר להתגורר בטומשוב ורבינו ביקש ללמוד את פנימיות התורה הקדושה ולכן הלך ללמוד אצל ה'חוזה מלובלין'. בעת ישבו בבית חותנו בטומשוב נמשך לחסידות. בהמשך התקשר עם ר' יעקב יצחק מפשיסחא. לאחר פטירת ר' שמחה בונם בשנת ה'תקפ"ז (1827) רוב תלמידיו בחרו ברבינו לרבם. לאחר כשנה עבר לקוצק ורבינו ייסד את חסידות קוצק וכן עמד בראשה כאדמו"ר.

איש אמת. **תבע מחסידיו לבקש את האמת באופן חסר פשרות, אף מתוך התנגשות עם החברה הסובבת.** האווירה בחצרו של רבינו הייתה ביקורתית, תוך הדגשת לימוד תורה ברמה אינטלקטואלית גבוהה ובחינת האדם על פי מעלתו בלימוד תורה ולא לפי ייחוסו המשפחתי. **הדגיש בפני תלמידיו שמטרת לימוד התורה היא רק לתקן את הלב ולהחדיר בו את אהבת הזולת במקום האהבה העצמית הטבועה בו מלידה. בעל רוח-הקודש.** במשך עשרים השנים האחרונות לפני פטירתו הסתגר בחדרו כאשר נכדתו הביאה את ארוחותיו ודרך חור בדלת שמע את התפילה בבית-המדרש. לעתים נדירות יצא. בפסח האחרון לפני הסתלקותו כאשר הגיע לסדר אמר בפנים מאירות: **"בשנה הבאה לא אשב כאן יותר"**. נפטר ב-כ"ב שבט ה'תרי"ט (1859). ציונו בפולין. חי כ-72 שנים. בנו, ר' דוד מילא את מקומו כאדמו"ר.

אביו: ר' יהודה לייבוש היילפרין (שם המשפחה הוחלף לאחר דיכוי המרד הפולני). **אימו:** הרבנית אסתר (עטא). **אשתו:** מרת גליקל (בזיווג ראשון- בת ר' אייזיק ניי) ומרת חיה (בזיווג שני- אחות אשתו). **בניו:** ר' דוד (כל ילדיו מזווג ראשון נפטרו למעט ר' דוד), ר' בנימין ור' משה ירוחם. **בנותיו:** מרת שרה צינה (נישאה לר' אברהם בורנשטיין מסוכטשוב), מרת ברכה (נישאה לר' דב זאב הכהן רפפורט מקוצק). **מרבותיו:** ר' יוסף הוכגילרנטר (מח"ס 'משנת חכמים' מזמושץ'), ר' יעקב יצחק הורביץ (ה'חוזה מלובלין'), ר' יעקב יצחק מפשיסחא (ה'יהודי הקדוש') ור' שמחה בונם מפשיסחא. **מתלמידיו:** ר' יצחק מאיר אלטר (ה'חידושי הרי"ם"), ר' חנוך הניך מאלכסנדר, ר' לייבלי (נכדו של ר' עקיבא אייגר). ר' מרדכי יוסף ליינר (הרבי מאיז'ביצה). בנו, ר' דוד. חתנו, ר' אברהם בורנשטיין (מח"ס 'אבני נזר' ו'אגלי טל' ומייסד חסידות סוכטשוב). **מספריו:** אמרותיו קובצו ע"י תלמידיו בספרים: **יאהל תורה יאמת אמונה.**

כאשר הגאון רבי בונם מזיכלין הגיע אל רבי מנחם-מנדל מקוצק, נסחף מיד לתוך עבודת ה' הנלהבת של החסידים והזניח מעט את התמדתו בתורה. ראה אותו הרבי ופנה אליו בשאלה: "אומרים שלמדן הוא מי שמילא את כרסו בש"ס ובפוסקים. מדוע אומרים 'כרסו' ולא 'ראשו'?" שתק רבי בונם. השיב ה'שרף' מקוצק: **"כשם שהכרס מתמלאת מדי יום, ומיד מתחדש רעבונה, כך הלמדן צריך להיות רעב בכל יום מחדש ללימוד התורה. מי שהתמדתם פגה - אין מקומם אצלי"**.

מובא בספר "השרף", על תולדות הרבי מקוצק זיע"א, מסופר באחד הפרקים על שנותיו הצעירות, בהן שהה בבית מדרשו של ה'חוזה מלובלין' (ר' יעקב יצחק הורביץ): הצעיר מנחם מנדל, התובע שלימות, לא הסתגל לאווירת לובלין ההומייה, גמר אומר בנפשו לנוטשה ולעבור לבית מדרשו של ה'יהודי הקדוש' (ר' יעקב יצחק מפשיסחא). עתה עליו לחכות לזוג תפילין אשר הזמין מפשוורסק.

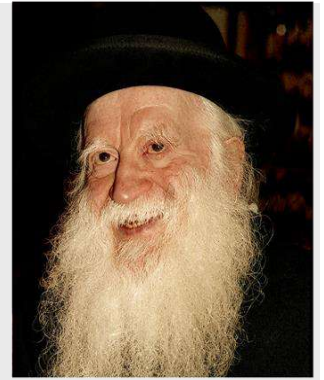
שלוש זוגות תפילין השאיר אחריו בכתב ידו רבי משה מפשוורסק זיע"א, בעל "אור פני משה". האלמנה דרשה בעד כל זוג הון רב, שלושה שקלי זהב. **את כל הכסף שאימו שמה באמתחתו, מסר רבי מנחם מנדל לחסיד מפשוורסק, למען יביא לו זוג תפילין בניסעתו הקרובה ללובלין.**

חזר אותו חסיד והתפילין בידו, מסרם לרבי מנחם מנדל והוסיף כלאחר יד: "בגלל התפילין הללו עברתי על "לא תחמוד", לא יכולתי להתאפק והנחתי אותם". מיד החזיר לו רבי מנחם מנדל את התפילין ואמר: **"קח אותם, שוב אין לי צורך בהם. תפילין שהכשילו אדם ב'לא תחמוד' ו'בשאינה שלא ברשות'- אינם עבורי"**.

בימיו של האדמו"ר רבי מנחם-מנדל מורגנשטרן מקוצק התפרסם ספר שתיאר בצבעים קודרים את הצרות והייסורים הרבים שיבואו על העולם לפני בוא המשיח. אנשים רבים, שקראו את הספר, נבהלו, והיו ששאלו את דעתו של הצדיק על הספר. עיין הצדיק בספר ואמר: "יודע אני שמחבר הספר חייב למלא את רצונו של הקב"ה, אבל לא מצאתי באף מקום שבוא עולם חייב למלא את רצונו של המחבר".

- מאמרותיו:**
- כאשר יש לאדם על מה לצעוק ורוצה לצעוק אך איננו יכול לצעוק - זוהי הצעקה הגדולה ביותר.
  - כדי להציל את סדום שלא תהפך, היה צורך בעשרה צדיקים, ואילו כדי להפוך עולם ומלואו - די בשוטה אחד.
  - כשם שאין לך דבר ישר כסולם העומד בשיפוע - כך אין לך שלם כלב נשבר.

הרב יהודה זאב סגל זצ"ל - נולד בשנת ה'תר"ע (1909) בלונדון. בשנת ה'תרע"ג (1912) המשפחה עוברת למנצ'סטר, אב המשפחה הוזמן לנהל את הישיבה, שזה עתה הוקמה. בשנת ה'תרע"ח (1917) בהיותו כבן 8 שנים עבר אירוע שהשפיע רבות על המשך חייו, כשחצה כביש בלונדון הבירה, ניצל בשבריר שנייה מפגיעת אוטובוס. לאחר הנס שהתרחש לו, אמר: **"אם אפשר להפסיד חיים ברגע, אז אסור לבזבז את הזמן בעולם הזה!"**. והקדיש את חייו לעבודת ה'.

בשנת ה'תר"צ (1929) עבר ללמוד בישיבת מיר שבפולין וזכה לפגוש את מרן ה'חפץ חיים'. הפגישה הותירה עליו רושם עז, ורבינו החליט להקדיש את חייו להפצת נושא שמירת הלשון. בשנת ה'תרצ"ד (1933) נישא ועובר לגייטסהד ובשנת ה'ת"ש עבר למנצ'סטר, שם התמנה למגיד שיעור בישיבה ומכניס סדר לימוד בספר 'חפץ חיים'. הרבה להעביר את המסר של שמירת הלשון כי מי שלומדים את ההלכות הללו, יזכו לראות ישועות לרוב! ואכן רבים זכו וזוכים לראות כן.

בשנת ה'תש"ז (1946) נפטר אביו, ועל אף שנחשב כבר כראש ישיבה בלתי רשמי, סרב להפעיל לחצים לקבלת המשרה, כיוון שחלק מחברי ההנהלה חששו, שהוא מחמיר בהלכה ואינו מתאים לתפקיד. הרב לא רצה ליצור מחלוקת על אף שבפועל המשיך לכהן כראש ישיבה בפועל. הוא ראה שאחרים מציעים עצמם למשרה זו, ורבינו לא הראה אפילו בדל של תרעומת.

בשנת ה'תש"ט (1948) מוצעת לרבינו לשמש ראש ישיבה בפוניבז' שהוקמה בבני ברק. ראש ההנהלה של ישיבת מנצ'סטר נופל למשכב, וחולם כי מחלתו היא תוצאה מכר שמנע מהרב את משרת אביו. הוא משכנע את רבינו להישאר במנצ'סטר ולקבל את התפקיד, הצדיק מתייעץ עם החזון אי"ש הפוסק כי עליו לעשות כן. ענוותן מופלא. שקדן עצום. ניצל כל זמן ללימוד התורה הקדושה. מופלא היה במידת 'נושא בעול חבריו'. לתפילותיו יצא שם, כי צדיק גוזר והקב"ה מקיים ואכן רבים נושעו. התייחס לכל תלמיד כבן יחיד. מסירות נפשו לתורה ויראה ולהעמדת דת על תילה, הייתה ללא גבול. העמיד תלמידים רבים.

בשנת ה'תשכ"ז (1966) מדרבן קבוצת תלמידים ללמוד שתי הלכות 'חפץ חיים' והם מסדרים לוח יומי ובשנה זו החל להדפיס את הלוח היומי של הלכות שמירת הלשון. בשנת ה'תשמ"ג (1982) מבקש מר' שלום גולדשטיין, מנהל 'בית יעקב' בדטרויט שבאמריקה, להפיץ את לימוד שמירת הלשון בבתי ספרו. ב-כ"ב שבט ה'תשנ"ג (1993) התבקש לבית-עולמו. חי כ-82 שנים. **אביו:** ר' משה יצחק (הקים וניהל את ישיבת 'עץ חיים', באותה תקופה הייתה היחידה באנגליה). **אמו:** מרת רייזא.

בחור אחד מתלמידי הישיבה לא חש בטוב. מאחר שתקופה זו לא חלפה- פנה לרופאים והתגלתה בגופו המחלה הידועה ל"ע כאשר כבר החלה לתת את אותותיה באיבריו. מיודענו שהיה צעיר לימים לא ידע את נפשו, ובצר לו פנה אל רבינו, וגילה את אוזנו במצבו הרפואי. לשמע הדברים התרגש רבינו למשמע דברים אלו ועל אתר הורה לזעזע עולמות בתפילות! שכן אנו לומדים, כי בכוח התפילה לשנות מעשה בראשית. הבחור ומשפחתו היו מוכרים היטב לצדיק, גם אחיו הגדולים למדו בישיבה במחזורים קודמים. בהסתמכו על היכרות האב, ביקש להזמין למשרדו בישיבה. האב בעל בית, המתפרנס כסוחר נענה במידת לבקשת רבינו והגיע לישיבה. במהלך השיחה פנה הצדיק לאב ואמר: "שמעתי מבנך שיח' על מצבו החמור, אך אסור לומר נושא, ועלינו לעשות הכל להצלת! הרהרתי בדבר, והגעתי למסקנה ברורה, אם תבטיח לי שבנך יהיה מוקדש כולו לתורה, והנך אחראי שיישב כל ימי חייו בעסק התורה בלבד- הריני מבטיח לך, ומקבל עליי בהן צדיק, שיבריאה הנער וייצא ממחלתו!".

האב נדהם למשמע אוזניו, הקושי להחליט לגביו היה רב, שכן דגל הוא בעובדה, כי לאחר שנים של לימוד והתעלות בתורה בישיבה יש לצאת ולהתפרנס מיגיע כפיו. כל ילדיו חונכו בתפיסת עולמו זו, ולאחר לימודיהם בישיבה יצאו להתפרנס לביתם. על אף מצב הבן והבטחת ראש הישיבה היה קשה לאב לתת את הסכמתו המידית וביקש שהות לחשוב על כך. עבר זמן מה ומצבו הבריאותי של הבן הידרדר ביתר שאת. הבחור שבתקופת מחלתו שאב מרבו דברי עידוד התקרב עד מאוד אליו וניגש והציג את הממצאים החדשים וביקש עצה ותושייה. הצדיק השיב לבחור: "כבר שוחחתי עם אביך בדבר והנני ממתין לתשובה ממנו. תתקשר אליו בבקשה ותמסור לו, כי אני עדיין מחכה לתשובתו!". הבן ציית ולאחר דקות מספר כבר שוחח עם האב. אולם הלה לא היה מסוגל עדיין לקבל החלטה אמיצה שכזו, והספקות היו מכרסמים בלבו.

עברו עוד מספר ימים וחלה הידרדרות נוספת במצבו הבריאותי. בבת אחת קרסו כל מערכות גופו ל"ע ומצבו היה מפרפר בין חיים למוות. תלמידי הישיבה התפללו וזעקוהיהם נשמעו עד לב השמים. הרופאים הרימו את ידיהם באומרם, שעל האב להיות מוכן ל"גרוע מכל". עתה הבין האב, כי כלתה עליו הרעה, ואם ימתין עם תשובתו - יאלץ ל"ע לקבור את בנו. אך האב כל עוד נפשו בו אל הרבי כשהוא זועק ומתחנן, שהוא מוכן להסכים לכל התנאים, ובלבד שבנו יבא. הצדיק הביט ואמר: "את אשר דיברתי לא אשנה והבטחתי בעינה עומדת! אם הנך מוכן ומסכים לכך, שחיי בנך יוקדשו לתורה, ואתה מקבל עליך לפרנסו, הריני מבטיח את חלקי בעיניך, ובעז"ה הבן יבא כאחד האדם לאורך ימים ושנים.

לאחר מכן יצא הרב להתפלל את תפילת המנחה. מי שהביט בפני ראש-הישיבה ראה, כי דמעות זלגו ללא הרף מעיניו, כשהוא מתחנן לפני בורא העולם שישלח מזור ורפואה לנער. לעומדים סביבו הצליחו לשמוע מעט את דברי רבינו: "ריבוננו של עולם, הלא הבטחתי, שאם מקדישים חיי זה לתורה, הרי הוא מתרפא! אנא אל תעשה דברי פלסתר! ראה נא מסירות נפשו של האב בדבר המוכן לקבל על עצמו במסירות נפש להחזיק את בנו בתורה תמיד". בו בעת, הבן שכב על מיטתו בבית-הרפואה, כשהוא מורדם והנה פתע פתאום חלה תמורה קיצונית במצבו. הוא פקח את עיניו, קם ממיטתו, וחש, כי כל הכאים חלפו ואינם! הוא נשלח לעשיית מספר בדיקות וכתוצאה מפענוח הבדיקות נשלח בשנית לביצוע הבדיקות. הרופאים היו המומים למראה עיניהם: התוצאות הראו באופן חד משמעי, כי המחלה נעלמה מגופו ואיננה!

חלפו מספר ימים והנער הושאר להשגחה ולאחר מכן נאלצו לשחררו שכן גם הבדיקות הנוספות שערכו הראו למראה הפלא, כי המחלה חלפה ואיננה. ללא הסברים רפואיים הבן שוחרר והאב קיים את הבטחתו כלשונה וככתבה. הוא דאג לכל מחסור הנער, ולאחר שמיודענו זכה להינשא-המשיך להחזקתו, בשעה שמיודענו ממשיך לעלות ולהתעלות במעלות התורה הקדושה ואף כיום הוא נמנה בין תלמידי חכמים החשובים בעירו.

האדמו"ר רבי יהושע רוקח זצ"ל - נולד בשנת ה'תקפ"ה (1823). כאשר נולד, אמר עליו אביו לרעייתו: "ילד גדול נולד לנו - אשר אורו יזרח מסוף העולם ועד סופו". בפעם אחרת התבטא אביו ואמר: "גם ממני מנסה בני להסתיר את עצמו, על אף כי ידעתי, שמלא הוא רוח חכמה כיהושע בן נון". כבר בצעירותו ניכר בחוכמת התורה שבו, כאשר חיבר 'שיטה מקובצת' על סדר נזיקין ותרי"ג מצוות בחרוזים. ב-כ"ז אלול ה'תרט"ו (1855) נפטר אביו, ולמרות היותו צעיר הבנים (החמישי), ורק בן שלוש הוכתר למלא את מקום אביו ושימש כאדמו"ר השני בשושלת בעלזא, תפקיד אשר מילא כארבעים שנים. מגדולי המנהיגים החסידיים באירופה. בימיו הפכה חסידות בעלזא לאחת החסידויות הגדולות. גאון אדיר. אלפים נהרו אליו להתברך מפיו ולהיושע עד שהיו אומרים שבדרכים המובילות לבעלזא לא צומח ירק ועשב, בגלל העגלות והאנשים הרומסים אותו. בעל רוח-הקודש. מלומד בנסים. קירב כל יהודי. אף על פי כן לחם בתנועת ההשכלה ובשנת ה'תרל"א (1871) הקים את תנועת 'מחזיקי הדת' וייסד את העיתון החרדי הראשון 'קול מחזיקי הדת'.

נפטר ב-כ"ג שבט ה'תרנ"ד (1894) בדרכו חזרה לבעלזא ברכבת לאחר ניתוח בווינה שבאוסטריה. בהלווייתו השתתפו יותר מ-20,000 איש. בליל פטירתו, הצדיק בעל "אמרי יוסף" מספינקא לא יכול לתת תנומה לעפעפיו והיה בוכה בכיות רבות ואומר: "רואה אני חשכה גדולה בעולם". בנו, ר' ישכר דב ממשיך דרכו. חי כ-71 שנים.

אביו: האדמו"ר שלום רוקח (ה'שר שלום, מייסד שושלת בעלזא). **אמו:** הרבנית מלכה. **נשותיו:** הרבנית רבקה מרים (זיווג ראשון - בתו של ר' שמואל אשכנזי מצאצאי ה"חכם צבי", חתנו של ר' יצחק מאיר מז'ינקוב, בנו של ר' אברהם יהושע העשיל, ה"אוהב ישראל" מאפטא), הרבנית שרה מירל (בתו של ר' אברהם יהושע העשיל מבאזיליה). **מילדי:** חמישה בנים וארבע בנות. מביניהם: ר' שמואל (מסיקאהל), ר' ישכר דוב (הזקן מבעלזא), ר' נפתלי (מנאוואריא) ור' יצחק מאיר (מרעדים). **מספריו:** ימהר"י (ר"ת מורנו הרב רבי יהושע) • באורי הגנוז.

באחד הימים הגיעה אשה ממצרים הרחוקה אל הרבי, וסיפרה, כי בנה יחידה ל"ע חולה מאוד, עד שהרופאים התייאשו מחייו. "ה' יתברך ישלח דברו וירפאהו" - אמר לה הצדיק. כאשר יצאה מן הקודש פנימה, סיפרה לנוכחים את דברי הרב. "אל תוותרו. שובי אל הרבי, ובקשי ממנו שיבטיח לך כי בנך יבריא מחוליו! עליך לעמוד על כך שתקבלי הבטחה ברורה מהצדיק!".

כנסה האשה שוב אל הרבי. אך הפעם ביקשה: "שהרבי יבטיח שהילד יבריא!". לאחר דקות אחדות ענה לה הצדיק: "בואי מחר". השעות נקפו, והלילה ירד. הגבאי עמד כהרגלו על משמרתו, סמוך לחדר קודשו של הרב. לפתע נשמע קול אדם הבוקע מתוכי חדרו של הרבי. הוא חידד את אזניו, מתאמץ לשמוע האם הן אינן מטעות אותו. ושוב הקול נשמע בשנית. "מי נמצא שם?!", תהה, "ואיך הוא נכנס לכאן?!", הוא

התקרב אל הדלת והציץ פנימה. סקר את החדר והתבונן, מבקש למצוא את האיש, שנכנס אל הרבי באמצע הלילה, מבלי שהוא יבחין. אך הוא לא ראה איש. ושוב נשמע קולו של הצדיק: "האם אתה מסכים לפשרה?" - "כן" - השיב הקול האלמוני. **הגבאי שפסף את עיניו, אך לא ראה איש. אולם הרב חזר ללימודו והקול פסק.** למחרת הגיעה האשה אל הצדיק. "האם את עשירה?" התעניין הרבי. "כן" - השיבה. "במה את עוסקת?" הוסיף הצדיק לשאול והיא ענתה. "האם היו לך שותפים במסחרך?" - חקר הרבי. "כן". "האם השותף חי?" - "לא". "ואשת השותף חיה? והאם היא בעלת אמצעים או ענייה?" - "היא חסרת אמצעים". "ובכן" - אמר הרבי. **"דעי לך, כי בעלך ובעלה של האשה היו בעבר שותפים, ובעלך נשאר חייב לו סכום כסף, ולפיכך, התעורר קטרוג מלמעלה על משפחתך. עתה שלמי לאשתו של השותף את סכום הכסף, התרעומת שלו תסור מעליך ומעל בנך, וחיה יחיה!".** כעבור תקופה הגיע מכתב ממצרים לבעלזא, ובו ההודעה המרנינה מאת האשה: "בני הבריא לחלוטין!!!".

האסון נפל על ר' שמחה ביום בהיר. בנו, נחום, ללא כל סיבה הגיונית חדל לפתע לראות. בצר לו פנה אל גדולי הרופאים למצוא מזור, ותרופה לבנו, אולם ידם קצרה מלהושיע. הם עצמם, הרופאים, לא מצאו את הגורם, שהוביל לעיוורונו של הבן, כל הבדיקות היו תקינות. הסיפור למעשה אירע אך ימים אחדים לאחר פטירת האדמו"ר שלום רוקח. בני הקהילה חשו יתומים, אולם התנחמו בבנו החמישי של הרב, הרי הוא הצדיק ר' יהושע. מעמד ההכתרה היה מרגש ביותר. בין הנוכחים ניתן היה לראות את ר' נחום, האוחז בידי בנו העיוור.

ביקש הוא לגשת אל הרבי ולהתברך מפיו. במקום שכלו כל הקיצין - עדיין ניתן בכוח האמונה להושיע. "רבי!" קרא ר' שמחה אל הצדיק, שזה עתה הוכתר לאדמו"ר. **בבכי מר סיפר על בנו שהתעורר בפתאומיות, ועל ייאושם של הרופאים.** "וכי מלאך ה' אני?! וכי תחת אלוקים אני?! הייתה תגובתו של הרבי. ר' שמחה לא נבהל. "רבי, אני אספר לכם סיפור, ואז הרבי כבר לא ידחה אותי". וכאן פתח וסיפר: "ילד קטן היה שמחה, כאשר אביו הוביל אותו אל ה"שר שלום" מבעלזא, כדי שיבחן אותו בלימוד. שמחה הרצה את דבריו בשטף, ועמד בבחינה בשלמות. בחדר נכחה הרבנית הצדקת מרת מלכה. מלבה פרצה לפתע אנחה, השוברת חצי גופו של אדם. "על ולמה את נאנחת?" שאל אותה בעלה בפליאה. והיא השיבה: "הי רצון שאזכה לבן נוסף, כמוהו!" - וכוונתה על הילד שמחה. "אל תדאגי" - השיב הרב, "יוולד לך בן שיאיר על פני תבל וקצויו ארץ!... ואז נולד הרבי" - המשיך ר' שמחה בסיפורו. "ואני לא שכחתי את הדברים הללו, אשר וחוקקים על לבי שנים רבות. הנה רואה אני כי התגשמה ברכת אביו הקדוש, והוא זכה לבן שמאיר את העולם... ולכן אבקש שהרבי ירפא את בני!". "אם כן הדבר-אמלא את בקשתך!", קרא הרבי, "רק אל תגלה זאת לשום אדם!" **נטל הצדיק את מטפחתו, העביר אותה על עיניו של הילד - ומיד חזר אליו מאור עיניו!** אי אפשר לתאר את שמחתם של האב והבן. כל אנשי העיר השתתפו בכל לבם בשמחה הגדולה. **מאז התפרסם שמו של הצדיק כאיש מופת, עושה נפלאות בקרב הארץ.**

הרב רפאל ג'אמי זצ"ל - עסק בצעירותו כחייט וסוחר בגדים. פעם אחת נאלץ לעבוד עד שעה מאוחרת בלילה ולכן נאלץ להתפלל במניין המקובלים שכן לא נותר מניין במקום אחר לתפילת ערבית. כך קרה גם שהקשיב לשיעורי המקובלים. יום אחד התקשו החכמים באיזה דבר והלה אמר: "לפי מה שלמדנו שבוע שעבר, אין קושיה".

הללו השתאו והתפלאו איך שהצליח לזכור את הדברים והבינו שניחון בזכרון מופלא והבנה עמוקה. הם הכניסו אותו לחבורה על אף שהיה באותה תקופה רווק, עימם למד עד שנעשה לראש המקובלים. בהגיעו לפרקו, נישא לבת עשירים, וזכה לשני שולחנות- תורה וגדולה במקום אחד. לאחר נישואיו, עלה ונתעלה בחכמת הקבלה עד לאין שיעור. באותם הימים, הגיע לתוניסיה שליח דרבנן מחכמי בית אל בעיר הקודש ירושלים, המקובל ר' מסעוד הכהן אלחדאד זצ"ל.

רבינו שהיה צמא לחכמה, ינק ממנו רבות מחכמת הנסתר באותן השנים עד שנעשה מעיין נובע לכל החכמים שהיו באים להציע לפניו ספקותיהם בחכמה זו. בנוסף, בכל צהרי יום שבת קודש, היה מוסר שיעור בספר 'עץ חיים' ובשמונת שערי האריז"ל במשך כשלוש עד ארבע שעות ברצף.

גאון בנגלה ובנסתר. מגדולי המקובלים בתוניס. בעל רוח-הקודש. רבים פנו אליו ונושעו. מלומד בנסים. בכל שבת לימד כארבע שעות בספר עץ החיים ובשמונה שערים של האריז"ל. על שליטתו בתורת הקבלה העיד תלמידו הגאון רבי מצליח מאזוז "שכל כתבי האריז"ל היו מונחים בכיסו". נפטר ב-כ"ג שבט ה'תרצ"ז. ארונו הועלה לארץ והוא נקבר במושב איתן (ליד רבי שאול הכהן, בעל "לחם הביכורים").

מתלמידי: ר' חויתה רחמים חי הכהן, ר' מצליח מאזוז הי"ד.
מרבתי: המקובל ר' מסעוד הכהן אלחדאד זצ"ל (מחבר שו"ת 'שמחת כהן').

השמועה על דבר פטירתו הפתאומית של הגביר אברהם, פשטה ברחבי העיר תוניס כאש בשדה קוצים. הכל הצטערו על לכתו בטרם עת של מי שהיה מרבה בחסד ומזיל מממונו לעניים בלב רחב וביד נדיבה. אולם, כאשר השיגה השמועה את אחד מידידי העשיר המנוח, יצחק שמו, נתקף הלה בחרדה וחשש מהבאות. ואכן, את אשר יגור ממנו, בא לו.

אך הסתיימו ימי השבעה, נקשו על דלת ביתו שני בניו של הגביר. משפתח את הדלת, הבחין בשטר שאחזו בידם, וליבו החסיר פעימה. בלשון אדיבה אך דורשת, הציגו את השטר ותבעו, כי יפרע את החוב אשר חייב לאביהם. "כבר פרעתי את חובי!" קרא יצחק בקול רועד. "אם כן, מדוע זה נשאר השטר אצל אבינו?". "ידיד נאמן היה לי אביכם", השיב יצחק, "כשפרעתי לו לפני כשבועיים את הסכום במלואו, הוא לא מצא את השטר, והבטיח לי, שברגע שימצא אותו, יקרע אותו לגזרים. כנראה לא הספיק לעשות זאת" סיים את דבריו. "מניין לנו, שאכן כל כך סמכת על אבינו עד שלא דרשת את שטר החוב כמו כל לווה?". הקשו האחים וסירבו להאמין לו. לאחר יכוח, הסכימו הבנים ללכת לדין תורה.

בבית הדין סיפר יצחק את סיפורו: "לפני כחודשיים נצרכתי לסכום של אלף דינר לביצוע עסקה גדולה, ופניתי לידידי הגביר אברהם, זכרו לברכה, בבקשת הלוואה. הלה נתרצה לי בחפץ לב וכתבנו שטר כדת וכדין, בו סיכמנו, שאשיב לו את הסכום תוך חודש וחצי. לפני כשבועיים, כשהגיע עת הפירעון, עשיתי מאמצים גדולים, והצלחתי לפרוע את חובי עד לפרוטה האחרונה. הגביר חיפש את השטר, אולם לא מצאו. מכיוון שידידים טובים אנו, הנחתי דעתו ואמרת: 'לא נורא, עוד יום-יומיים תמצא ותחזיר, סומך אני עליך, כשם שסמכת עליי'.

אותה שעה מי שיער שתוך שבוע ילך הגביר לעולמו בחטף ולא יספיק להשיב לי את השטר" סיים. ניכרים דברי אמת. בני הגביר הציגו בשתיקה את השטר שבידם. לא היה צורך ליותר מכך. עם כל האמינות ששידר הלווה, אין הדבר יכול לשנות את הדין, יד בעל השטר על העליונה, ואין לדין, אלא מה שענינו ראות.

כשלו כבד עליו, יצא יצחק מבית הדין. הוא חש חסר אונים, וידע שמלבדו ומלבד בוראו, אין מי שיודע את האמת. הוא הלך לאיטו, מוטרד ודאג, "בקושי הצלחתי להשיב את החוב ההוא", הרהר בתווה, "מהיכן עתה אגייס שוב סכום כסף כה גדול?". תוך כדי מחשבות, הוליכו לבו המר אל קרוב משפחתו המקובל האלקי רבי רפאל ג'אמי. הגיע לביתו והשיח לפניו את מועקתו. בעיני הבדולח שלו, הכיר רבי רפאל מבין ריסי עיניו של יצחק כי אמת לאמיתה הוא דובר. כדי להיות בטוח יותר, פנה אליו בשאלה "האם היית מוכן להישבע שהשבת את כספך?", "כן, בודאי!" השיב יצחק בביטחון. "אם כן", ציווה הרב, "לך, קרא נא לי לבני הגביר, דבר לי אליהם".

משהתייצבו הבנים בבית הרב, פנה אליהם בשאלה: "אם תשמעו את אביכם המנוח אומר, שהשטר פרוע, התאמינו ותמחלו על החוב?". הסתכלו השניים אחד על השני בתימהון, וענו "בודאי, כמוכן!". "אם כן בואו עימי עתה לבית העלמין". בבית הקברות, ניגשו אל קברו הטרי של אברהם הגביר. הרב הניח ידו על הקבר, עצם עיניו וכיוון מה שכיוון, ואז אמר לבנים: "הטו אזנכם ושמעו את דבר אביכם". הנוכחים עמדו מתוחים ודרוכים. לפתע נשמע קול עמוק הבוקע מן הקבר, וקורא בערבית: "כאלץ, כאלץ" (פרוע, פרוע). היה זה קולו של אביהם המנוח. האחים הביטו בחרדה והנהנו בראשם. רעד אחז בהם. לא בכל יום מזדמן לשמוע קול מעולם האמת. **מיד השביע הצדיק את הנוכחים, לבל יגלו את הסיפור לאף אדם כל עוד הוא בחיים! למותר לציין, שהבנים משכו את תביעתם לגמרי.**

אם ראשונים כמלאכים - הרב משה קלירס זצ"ל

הרב משה קלירס זצ"ל - נולד ב-ז' באדר ה'תרל"ו (1876) בצפת. נקרא בשם 'משה' כיוון שאביו צפה, כי עתיד ילד זה ללמד תורה לעם ישראל, כדרך שלמד איתם משה רבינו תורה, שנתנה לו מסיני. עוד מילדותו ניכר כי לגדולות נוצר. ימים ולילות שקד על התורה בכל כוחותיו. היות ואביו היה עני מרוד ונרות חלב לא היו בנמצא, לפיכך, היה טובל סמרטוט בנפט ולומד לאורו. העשן גרם לו לכאב ראש והוא היה חובש לראשו מגבות לחות. כאשר הרעב הציק לו ביותר (שכן בביתו לא היה ניתן למצוא פרוסת לחם) ניאות לקבל מאלמנה, שהתגוררה בסמוך לביה"כ של חסידי קרלין פרוסת לחם יבשה והמשיך ללמוד. בחורף בלילות, כשהקור חדר לעצמות, היה נודד לאחד מבתי הכנסת. את נרו נאלץ להסתיר מפני הרוח הנושבת, האהיל עליו במגבעתו, אותה הוסיף לחבוש לראשו, גם לאחר שהשלהבת יצרה בה שלושה חורים מפוייחים.

לאחר נישואיו בזיווג ראשון, עבר מצפת לטבריה והפך לחסיד סלונים. שם היה מרותק לחדרו ממוצאי שבת עד לערב שבת ולומד ברציפות. מדי יום הביאה אשתו את ארוחותיו, הניחה אותן על החלון ולא ראתה את פניו. שכנים הבחינו בכך, וכשהיה יוצא מחדרו היו מצביעים עליו וקוראים לעומתו: 'מלאך'. כשהרגיש בכך, הפסיק ממנהגו זה מיד ברוב ענוותנותו. בהמשך התבקש ע"י רבו מסלונים ללמד את בנו. ענוותן מופלא ושפל ברך.

שימש כרב הראשי האשכנזי של טבריה. בפקודת רבו, האדמו"ר מסלונים, ייסד בשנת ה'תרנ"ט את ישיבת 'אור תורה' בטבריה. העמיד תלמידים למאות, מהם גאונים וגדולי תורה. אהבתו לבני הישיבה הייתה עצומה. הסתפק במשכורת מועטה ביותר, שלא הספיקה אף פעם ללחם צר ומים לחץ וסירב בעקשנות ליהנות משום אדם בעולם. במאורעות ה'תרפ"ט נרצח בנו חיים אלישע. בסוף ימיו חלה ובפקודת הרופאים עבר לגור בשכונת קריית שמואל. נפטר ב-כ"ג בשבט ה'תרצ"ד (1934). חי כ-58 שנים. ציונו בטבריה.

אביו: ר' מאיר (שימש כחוצב קברים בצפת והיה עני מרוד). **מרבותיו:** האדמו"ר ר' שמואל וינברג מסלונים. **מתלמידיו:** ר' זליג וינברג. **נשותיו:** מרת דבורה (בתו של ר' יהודה לייב קסטליץ, מחשובי חסידות סלונים בטבריה- זיווג ראשון), **ילדיו:** (מזיווג ראשון): ר' אברהם מרדכי. **ילדיו:** (מזיווג שני): ר' חיים אלישע הי"ד, ר' מאיר (מראשי חסידות סלונים), ר' ניסן. **מספריו:** **יטבור הארץ** - על תולדות טבריה **יתורת הארץ** - על מצוות התלויות בארץ **ימורשת משה** - שו"ת.

ידידות כנה שררה בין רבה רבינו לבין הרב הספרדי, והיו שניהם מתבטלים איש בפני רעהו. באחת השבתות באו והודיעו לרבי משה קלירס, כי העירוב בעיר איננו כשורה. בירר הרב את הדברים ונדע לו, שהעירוב תוקן על פי הוראתו של הרב הספרדי ותחת פיקוחו. לאנשים, שבאו לפניו, אמר הרב בפסקנות: "העירוב כשר! אלא שאין זמני פנוי כרגע להסביר לכם את הטעם".

רבינו ידע, שעמיתו הרב טעה בהבנת הסוגיה. לפיכך ביום ראשון פנה לרב הספרדי, הרב יעקב זריהן ואמר: "הנני זקוק לעזרה של כבודו בעניין, שהוקשה לי בגמרא". יצאו שניהם לבית המדרש, למקום שהיה ריק מאדם. שם הוציא ר' משה מהארון את מסכת עירובין, והשניים התחילו ללמוד את הנושא בצורה מקיפה עד שהגיעו לנקודה האקוטואלית הקשורה לעניין העירוב והחלו לפלפל בה.

לפתע תפס הרב הספרדי במה מדובר, והתחיל לצעוק: "אוי לי שטעיתי! בערב שבת האחרון תיקנתי את העירוב שלא כדוין!". הרגיעו ר' משה ואמר: "אכן, לשם כך באתי לפני כבודו". ולשאלתו אף סיפר לו, שפסק שהעירוב אכן כשר, כאשר שאלוהו על כך. התפלא הרב "היתכן? חייך ר' משה ואמר: "מצוות עירוב היא מדרבנן בלבד, ואילו כבוד התורה וכבוד הבריות הוא מדאורייתא.... ועוד לו הייתי פוסל את העירוב, מיד היו הולכים ועושים מזה מחלוקת, שתגיע עד לחילול ה'. לפיכך העדפתי לבוא בצורה כזו, כדי שכת"ר יעמוד לבד על טעותו".

פעם שכח השמש לאסוף את ארוחותיהם של בני הישיבה בעיר כדי להביאם לישיבה. מיד קרא הרב לחסיד המופלג ר' יואל אשכנזי וביקש ממנו להצטרף אליו. רבינו לא ראה כל פחיתות כבוד לעצמו לסובב על פתחי הבתים, לאסוף את הארוחות ולחזור עם שק כבד עמוס על כתפיו אל בית הישיבה אשר מחוץ לעיר, הדבר היה אצלו כה פשוט וטבעי.

כשסיפרו לרבינו פעם על פלוני, שזכה בחמישים אלף נאפוליוני זהב, הגיב בפשטות: "מסן שכזה, פרידה חלושה, שהעמיסו עליה משא כה כבד של 50 אלף נאפוליונים...".

שבע מרורים היו מנת חלקו, אלא שהיו ייסוריו ערבים ומתוקים לחיכו וקיבל דין שמים באהבה, בכל עת. כשבנו חיים אלישע הי"ד נרצח בפרעות תרפ"ט, אמר בשובו מההלווייה: "ב"ה, שנהרג כיהודי חרדי".

רבי ישראל ליפקין מסלנט (סלנטר) זצ"ל: נולד בזאגור בליטא ב-ו' חשוון ה'תק"ע (1810). שמו בלידתו היה ליפקין, אבל כיוון שלמד בישיבה בסלנט קראוהו על שמה. נחשב לעילוי עוד בצעירותו. בגיל רך ביותר נבטו בנער ישראל ניצני גאונות. הוא התברך בשכל ישר וזך, בתפיסה מהירה. כל מה שראה או שמע פעם אחת ויחידה- היה נחרט בזיכרונו. גם אהב להעמיק את עיונו בכל עניין ולהבינו כהלכה. היה מחדש ביאורים וסברות בטוב טעם ודעת. כשמלאו לו חמש שנים, כבר ידע בע"פ חמישה חומשי תורה. בהיותו כבן עשר שנים בלבד, כבר היה בקי ברוב סדרי הש"ס עם המפרשים הראשונים והאחרונים. פעם אחת בהיותו כבן עשר, דרש בביה"מ הגדול שבזאגור, דרוש עמוק בהלכה, במעמד של כל חכמי העיר, והתנצח עימם במלחמתה של תורה, הם מקשים והוא מתרץ, עד שעמדו כולם פעורי פה והשתוממו לנוכח גאונותו וחריפותו של הנער.

כשמלאו לו 12 שנים, היו כל תושבי זאגור משיחים בו. הילד העילוי בכישרונותיו היה מעורר השתאות והשתוממות. ביקש אביו לחושכו מן הפרסום, ושלחו להסתופף בצילו של הגאון ר' צבי הירש ברוידא, רבה של סלנט. בשנת ה'ת"ר (1840) נקרא לוויילנא להיות שם ראש הישיבה של ר' מיילא. לאחר מכן בנה ישיבה חדשה במגרש העיר זאריצי. בשנת ה'תרי"ז (1857) עבר לגרמניה, והתיישב בקניגסברג. בשנת ה'תרי"ט (1859) ייסד כולל בעיר קובנה בה למדו כ-150 תלמידים. רבים מהם הפכו לרבנים ידועים. בשנת ה'תר"מ (1880) עבר לצרפת כדי להפיץ את תורתו ושיטתו. שהה זמן מה בצרפת. שנתיים מאוחר יותר, חזר לעיר קניגסברג שבפרוסיה. ייסד את תנועת המוסר. גאון אדיר. ענוותן. דרשן מופלא. ירא ה', עובד אלוקים אמיתי. העמיד תלמידים רבים, מתורת המוסר שלו יצאו שיטות מוסר שונות, וביניהן שיטות המוסר של ישיבת קלם, ישיבת נוברדוק וישיבת סלבודקה. נפטר ב-כ"ה שבט ה'תרמ"ג (1883). חי כ-73 שנים.

אביו: ר' זאב וולף. **אמו:** מרת לאה. **אשתו:** בתו של ר' יעקב הלוי אייזנשטיין. **מרבתי:** רבי צבי הירש ברוידא. רבי יוסף זונדל. **מתלמידיו:** ר' יעקב יוזפא, ר' יצחק בלאזר, ר' שמחה זיסל בקלם. **ילדיו:** ר' אריה לייב (מח"ס 'חיי אריה'), ר' יצחק. **מכתביו:** מאמרים בענייני הלכה ומוסר: אגרת מוסר. אמרי בינה. אבן ישראל. אור ישראל. חוט המשולש - חיבור הלכתי.

מעשה שראו את רבינו עומד באחד הרחובות בוויילנא ומשוחח עם איש אחד בעניינים של מה בכך. הרגישו, שהוא גם משתדל לבדח את אותו בדברי שחוק. הדבר היה תמוה בעיני העוברים והשבים. ידעו שרבינו שומר פיו ולשונו ואינו מעלה על שפתיו דיבור מיותר, והנה כאן הוא מרבה שיחה ומתבדח בלי כל הסתייגות. כשאחד מהתלמידים העיז בהזדמנות לשאול את פיו לפתרון אותה חידה, השיב לו הצדיק, **שהאיש הזה הוא מדוכא ומר נפש, ואין גמילות חסד מרובה - מלשמח את נפשו העגומה ולהרנין את לבבו.** הוא היה נוהג כן גם בחוג בני משפחתו. במקרים של מצב רוח מדוכא, היה רגיל לספר מאורעות מבודחים מתולדות חיינו, כדי להפיג את דאגותיהם ולשמח אותם.

פעם, השתתף רבי ישראל בחתונתו של אחד ממקורביו, ושהה שם עד שעה מאוחרת. רבי ישראל נשאר ללון באותו פונדק ולא חזר לביתו, בחששו, שמא כשידפוק בדלת, יעורר את השכנים ויגזול את שנתם (מפי הרב י. ברמן בשם הנימון).

בערב יום הכיפורים, ראו את רבי ישראל מחזר אחרי חתול ומשתדל להכניסו לביתו. התברר, שיש בידו ספרים שאולים, והוא חושש שמא ביום הכיפורים, בשעה שכל בני הבית יעזבו את הדירה, יגרמו העכברים נזקים לספרים, ונמצא עובר על דין שמירת שואל.

מעשה שהתלונן לפניו "מגיד" עני שאינו יודע מה לדרוש. כתב לו הרב שתי דרשות, ולימד אותו דרשות אלה עד שהיו שגורות בפיו, ומאז מצא האיש די פרנסתו.

בימי שבתו בקובנה, קרה פעם, שנפטרה אישה ענייה, ונפל סכסוך בין אנשי "חברה קדישא" של קובנה לבין אנשי "חברה קדישא" של סלבודקה, מי צריך לטפל בקבורתה. אלו דוחים לכאן ואלו דוחים לכאן. ר' ישראל עמד אז באמצע התפילה, בין קריאת שמע לשמונה עשרה, ואוזניו קלטו את הדיון הזה. הוא הפסיק מיד בתפילתו, חלץ מהר את תפיליו, וקרא לתלמידיו שנכחו באותו מקום - ללכת איתו לטפל בנפטרות זו. "מכיוון שאין לה קוברים", אמר ר' ישראל, "הרי יש בזה דין של "מת מצוה", וגמילות חסד של אמת, והכל נדחה מפניו.

באחד ממקומות נדודיו, הגיע רבי ישראל סלנטר פעם, בימות החורף, לאכסניה, בלוויית אחד הרבנים הגדולים. הרב הקדים לפתוח לפניו את הדלת, וחיכה שייכנס ראשונה. רבי ישראל סגר מהר את הדלת ושאלהו: "האם ספק מצות עשה דוחה לא תעשה ודאית?". כשהרב תמה לשאלתו, הסביר לו רבי ישראל, שכאן יש ספק מי צריך לכבד את מי, והרי זה ספק מצוות עשה "והדרת פני זקן". לעומת זה, בהחזיקו את הדלת פתוחה והחום יוצא מהבית, הרי יש כאן גזל ודאי, שאינו ניתן להידחות אף מפני מצוות עשה ודאית!

פעם הזדמן הצדיק לפונדק שבאחד הכפרים. ראה בעל הפונדק כי לפניו אדם בעל הדרת פנים, ופנה אליו בשאלה: "שמא שוחט הוא מר? יש לי בהמה המיועדת לשחיטה, וקשה לי להוליכה אל השוחט שבעירה הסמוכה". "לא", השיב רבי ישראל. "אינני שוחט". ישב רבי ישראל בפונדק וכעבור זמן מה פנה אל הפונדקאי בבקשה: "המוכן אתה להלוות לי רובל אחד?", "כיצד אעז להלוות לך ואינני מכיר אותך?". השיב הפונדקאי בתמיהה: "מי ערב לי שתפרע את החוב?", "השומעות אוזניך את שדובר פירך?" שאל רבי ישראל בתשובה. "בממון אינך סומך עליי אפילו ברובל אחד, ואילו בשחיטה, שהתורה כה מחמירה בה, סמכת עליי עוד בטרם ביררת אודותיי".

הנהגותיו: 1. אמת- אל תוציא מהפה דבר שאין הלב מעיד על אמיתותו. 2. זריזות- אל תבטל רגע לבטלה, עשה את הדרוש לעשות. 3. חריצות- מה שהוחלט לעשות, עשה בשקיפה ורגש. 4. כבוד- היזהר בכבוד כל אדם גם אם אינו תמים דעה עמך. 5. מנוחה- אין להיות מבוהל, יש לעשות כל דבר במנוחת הנפש. 6. נחת- דברי חכמים בנחת נשמעים, להשתדל לדבר בנחת. 7. ניקיון- ניקיון וטהרת הגוף והבגדים. 8. סבלנות- לסבול במנוחה כל מקרה בחיים. 9. סדר- עשה את מעשיך בסדר ובמשטר. 10. ענווה- הכר בחסרונות עצמך והסח דעת ממומי חברך. 11. צדק- וותר משלך. 12. קמוץ- אל תוציא פרוטה שלא לצורך. 13. שתיקה- חשוב על התועלת, בטרם תדבר.

אם ראשונים כמלאכים - הרב חיים חייקל זאב מילצקי זצ"ל

הרב חיים חייקל זאב מילצקי זצ"ל - נולד בסלובודקה שבליטא בשנת ה'תרנ"ח (1898). בצעירותו למד בישיבת סטוצ'ין ולאחר מכן היה מהתלמידים הראשונים של ישיבת סלובודקה שהוקמה מחדש. **נודע כעילוי**. נשלח לעיר קרמנצ'וק שברוסיה לייסד ישיבה ולאחר מכן ייסד ישיבה נוספת בלובנה פלד פולטבה. אגדות רבות התהלכו מסביב לאישיותו ובייחוד מסביב לגבורתו. היה ידוע כבעל כוח גופני יוצא מגדר הרגיל. בשנות שהותו ברוסיה נידון למוות אבל ניצל בחסדי שמים מספר פעמים.

בשנת ה'תרפ"ה (1925) עלה לארץ ישראל. מיד עם בואו נתמנה כר"מ בישיבת 'תפארת ישראל' בחיפה, עבר לירושלים ושימש כראש ישיבה בישיבת 'עץ חיים'. במשך 25 שנה כיהן כראש ישיבת 'חיי עולם'. העמיד מאות תלמידים. האדמו"ר מגור זצ"ל לקח אותו בשעתו כמלמד פרטי לבן זקונו. לפני מספר שנים נאלצו לקטוע לו רגל, ומאז ישב בביתו שבשכונת 'כנסת'. ביתו היה בית ועד לתלמידי חכמים. בעל חסד. ענוותן מופלא. נפטר בליל ש"ק פרשת משפטים, כ"ה שבט ה'תשכ"ד (1963). חי כ-65 שנים. ציונו בהר-המנוחות שבירושלים. על פי בקשתו על ציונו לא כתוב שום תואר ובנוסף ביקש להוסיף, 'שסבל רוב ימיו יסורים ובעולם הזה לא הגיע למדרגה, שהיה יכול להגיע'

אביו: ר' ראובן. **מרבתינו:** ר' לייב חסמן, ר' אלתר שמולביץ. **מילדיו:** 4 בנים ובת. ביניהם: ר' משה יוסף (מזקני דינים בירושלים), ר' אהרן נחום, ר' שמעון אליעזר. **מתלמידיו:** ר' שלמה אייזנברך (ממקימי ארגון זק"א).

בשכנותו של הצדיק רבי חייקל מילצקי זצ"ל מצדיקי ירושלים, התגורר חלבן, שהיה נושא כדי חלב כבדים ומכתת את רגליו העייפות ברחובות העיר לחלוקת החלב. ראה ר' חייקל את טרחתו, ובמשך תקופה ארוכה נהג לעצרו מדי יום בדרכו ולבקש ממנו להצית בעבורו גפרור. החלבן היה נענה לבקשת הצדיק במאור פנים, פורק מעליו את כד החלב הכבד, מיישר את גבו הכפוף ונאנח בהקלה, ולאחר מכן היה מבצע את מבוקשו.

פעם תמה בנו של הצדיק על מעשה אביו ושאל: "וכי אין אתה יכול לרכוש קופסת גפרורים לעצמך, ומדוע צריך אתה להטריח את החלבן מדי יום?". את תשובתו של רבינו יש לחרוט על לוח לבנו. "ומדוע לא תבין את מעשיי? רואה אני את החלבן ואת טרחתו הגדולה בנשיאת כד החלב הכבד, ומבקש אני ממנו את בקשתי באמתלה כדי לגרים לו לפרוק את הכד הכבד ולנוח מעט מעמלו. אלו הייתי פונה אליו ומבקש ממנו לנוח ודאי היה מסרב, כדי שלא לעכב את חלוקת החלב לילדי ישראל, אך בשביל לעשות חסד, ודאי לא יסרב, ולכן עורך אני תחבולה זו כדי לגרום לו לעצור ולהחליף כוח".

מדי יום חמישי נהגו חמשת הבחורים, מבחירי תלמידי ישיבת סלובודקה, להתבודד בבית הכנסת שבקצה העיירה. הם חיפשו מקום שקט ללמוד בו בהתמדה כל הלילה, ובית הכנסת הזה ענה על הצורך. שבוע אחד ישבו החמישה ולמדו, כשמלבדם ישן שם בפניה ליד התנור יצחק, שהיה שיכור באופן קבוע, ומוכר בעיירה בשם 'יצחק השיכור'. כעבור שעה ארוכה של לימוד, נפתחה הדלת, ואל בית הכנסת נכנס עגלון רועד מקור ורטוב מכף רגל ועד ראש. הוא פנה לבחורים וביקש בתחנונים, שייצאו לעזור לו, שכן סוסו שקע בשלג העמוק, ואם לא יצילו אותו בהקדם, הסוס יקפא למות.

הבחורים התחילו לדון בינם לבין עצמם, האם מוטלת עליהם החובה לצאת ולעזור ליהודי האומלל, שהרי כעת הם לומדים, והדבר כרוך בביטול תורה, וכן ישנו חשש, שכתוצאה מהקור הנורא השורר בחוץ עלולים הם לחלות. לאחר שהעלו עוד טיעונים נוספים בעד ונגד, הכריעו שלא לצאת לעזור. העגלון נאנח ויצא לבדו לנסות שוב לחלץ את סוסו.

בתוך בית הכנסת נשמע לפתע קולו של 'יצחק השיכור': "בחרתם שלא ללכת לעשות חסד? אז דעו לכם, שבסופכם לא תזכו ללכת על רגלכם". הבחורים התייחסו בזלזול לדבריו של יצחק והמשיכו בלימודם. אולם לאחר שעה קלה נקפם ליבם והחליטו לצאת לחפש את העגלון ולסייע בידו. כשהגיעו למקום, ראו את העגלון יושב ליד נבלת הסוס ובוכה.

אחד הבחורים באותה תקופה, הרי הוא רבינו, ר' חייקל מילצקי זצ"ל, שסיפר, כי כעבור מספר ימים קרא לו 'יצחק השיכור' וביקש ממנו לבוא בערב לביתו, היות שהוא עומד למות באותו לילה. ר' חייקל התייחס בביטול לדבריו של יצחק, מפני שהיה בטוח, כי הוא אומר זאת מתוך שכרותו. אולם יצחק חזר שוב על הדברים עד שר' חייקל הבין, כי יצחק כעת אינו שיכור כלל, והבטיח לו שיבוא. בשעה היעודה הגיע הרב חייקל לביתו העלוב של יצחק, שקיבל אותו במאור פנים. יצחק נשכב על מיטתו וביקש, כי ר' חייקל ידאג, שיקברוהו בחלקת הרבנים של העיירה. ר' חייקל ניסה להסביר לו, שזה לא ילך, כי קוברים שם רק רבנים.

יצחק הצביע על ארגז ישן ואמר, כי שם מונחים כתבי היד שלו, ואם הרב יראה את תוכנם ידאג כבר למלא את בקשתו. הרב חייקל הבטיח ליצחק, שיקח את הארגז לרב, ואז אמר יצחק 'שמע ישראל' ונפטר. רבינו לקח את הכתבים לרב, שיעיין בהם. לאחר שעה קלה קם בבהלה ממקומו כשהבין, כי 'יצחק השיכור' היה מל"ו צדיקים שבדור, ואכן ציווה לקברו בחלק הרבנים כפי שביקש. "אמנם, אינני יודע, מה עלה בגורלם של ארבעת חבריי", סיפר בזקנותו רבינו לילדיו ונכדיו, "אולם כעת שאתם כבר יודעים, מי היה 'יצחק השיכור', אתם יכולים להבין מדוע כרתו לי את הרגל החולה, וכעת אמרו לי הרופאים, כי לא נותרה ברירה, חייבים לכרות גם את הרגל השנייה".

אם ראשונים כמלאכים - הרב דוד הלוי סג"ל - טורי זהב זצ"ל

הגאון הרב דוד הלוי סג"ל זצ"ל בעל טורי זהב - נולד בשנת ה'שמ"ו (1586) בלאדמיר. בילדותו גדל מתוך עושר. עוד בצעירותו נודע כעילוי וכן ניכר בחריפותו. עונות מופלא. מגיל 23 שימש בתפקידים רבניים שונים; בתפקידים אלה עבר בין ערים רבות, כמו בריסק וקרקא. התחתן עם בתו של הרב יואל סירקיש (הב"ח שהיה רבו המובהק). בשנת ה'ת"א (1641) התיישב באוסטראה. שם הקים ישיבה, וכתב את חיבורו המפורסם על השולחן ערוך הנקרא **טורי זהב**. החיבור זכה להשגות מצד הגאון ר' שבתאי הכהן (הש"ך) שאיתו הט"ז החליף מספר ספרי השגות. שיטתו של הט"ז בהלכה התקבלה על ידי רבני גרמניה.

רבינו נאלץ לברוח למורבייה מפרעות ת"ח ות"ט. לאחר מכן התיישב בלבוב, ובשנת ה'תי"ד נבחר כרב העיר. נפטר בלבוב ב-כ"ו שבט ה'תשכ"ז (1667). חי כ-81 שנים. לאחר כמאתיים שנה הוצרכו לפנות את בית-הקברות על פי פקודת השלטונות וכשפתחו את קברו מצאוהו שלם כביום פטירתו. ציונו בלבוב לאחר שנות ה-50 חולל בידי הממשלה הסובייטית.

סבא (מצד האם): ר' יצחק בצלאל. **אביו:** ר' שמואל. **אשתו:** מרת רבקה. **בניו:** ר' ישעיה, ר' מרדכי הי"ד ור' שלמה הי"ד (נהרגו על קידוש ה' בפרעות הכפריים המוסטים). **אחיו:** ר' יצחק (מח"ס שו"ת שיח יצחק), ר' ישעיה (אב"ד דובנא). **מרבתינו:** ר' יצחק (אחיו) ור' יואל סירקיש (ה'בית חדש'). **מתלמידיו:** ר' שמואל הלוי (מח"ס נחלת שבעה). **מספריו:** **ידברי דוד** - על רש"י **•טורי זהב יזהב מזוקק יתשובות דוד**.

עניות מחפירה היתה מנת חלקו של רבינו, ואף שבזכות גאונותו העצומה בתורה זכה לשמש ברבנות בעיירת פרוביז'נא כבר בצעירותו, עובדה זו לא הקלה עליו מבחינה כלכלית, כי עיירה קטנה ודלה הייתה,

בספר **"רוח חיים"** לרבי חיים מוואלוז'ין על מס' אבות מביא את אשר סופר על הט"ז, שאישה אחת צעקה אליו: "אהה אדוני, והנה בני נחלש למות", ויאמר לה: "התחת אלוקים אנכי", ותאמר: **"אל התורה אשר באדוני אני צועקת, כי הקב"ה ואורייתא חד הוא"**, ויאמר לה: "הלא זאת אעשה לך, דברי תורה שאני עוסק כעת עם תלמידי אני נותן במתנה לילד, אולי בזכותו יחיה, כי בדבר הזה תאריכו ימים כתוב", **ובאותה שעה חלצתו חמה**.

רבי דוד נולד בעיר לודמיר לאביו רבי שמואל, שהיה גדול בתורה נגיד ונדיב. תורה וגדולה היו אצל אביו במקום אחד. כילד הוא למד אצל אחיו המבוגר ר' יצחק הלוי הידוע בתשובותיו (שו"ת מהר"י הלוי), אך גם לאחר שנים רבות היה משגר את שאלותיו לאחיו ר' יצחק כאשר היה חותם: **"דוד הקטן"**. ובתגובה לכך כתב לו אחיו ר' יצחק: **"דוד הוא הקטן בעיניו, וגדול בכל עינינו, אב בחכמה ורך בשנים קנקן מלא בפלפול"** (שו"ת מהר"י הלוי).

באותו זמן למד הוא בבריסק דליטא אצל רבי יואל סירקיש, בעל "בית חדש" (ב"ח), אשר לקח את הט"ז כחתן לבתו רבקה. יש בנותן טעם להביא את אשר סיפר ה"חזון איש": הב"ח הבטיח לט"ז להיות סמוך על שולחנו והקציב לו אכילת בשר בכל יום. **פעם אחת נתנו לסעודתו ריאה במקום בשר, והלך הט"ז ותבע את חותנו לדין תורה, ונימוקו: "ריאה מבני מעיים אינה ראויה להיקרא בשר"**. ובית הדין פסק שהב"ח צודק, לפי שגם בני מעיים נקראים בשר. והחזון-אי"ש ביאר את סיפור המעשה, לא חלילה שהט"ז היה תאב למנת בשר. **אלא שהט"ז למד בהתמדה עצומה, עד טיפת דמו האחרונה עד אפיסת הכוחות, ובאותו יום שאכל ריאה ולא בשר למד הוא מספר דקות פחות. חשש הט"ז שדבר זה יהווה קטרוג על חותנו שגרם לחתנו ביטול תורה, ולכן קרא אותו לדין תורה מתוך ידיעה ברורה שבית דין יפסוק לטובת הב"ח, והלא כל מה שפוסקין למטה פוסקין אף למעלה**.

בשנת שע"ח התקבל רבי דוד כרב בפוטליטשה (גליציה), שהייתה עיירה קטנה, **והתקיים שם מתוך עוני**. הוא לא נוסה באלה, שכן היה מורגל לחיי רווחה גם אצל אביו וגם אצל חותנו, אך לא התרעם על-כך. ויהי בעבור הב"ח דרך ביתו לראות את שלום בתו, וראה לדאבון לבו, את גודל עניותו של חתנו. כשהגיע לקרקא, שם נתקבל כרב, כתב הוא לחתנו "עת הייתי אצלך ראיתי את העוני ומאד צר לי, כי לא תוכל לשבת על התורה במנוחה, אך אקווה ירחיב ה' את גבולי ואשלח לך מתנה". ולאחר זמן שלח להם סכום כסף כהבטחתו.

בספר **"אבני שוהם"** הובא, מה שנרשם בפנקס החבורה של לבוב לזיכרון עולם, כי בתו של גביר אחד נשתתית, שנכנסה בה רוח רעה. ביקש אביה מהט"ז שיעשה אות לטובה, ילך לבקרה ויתפלל בעדה וע"י זה יהיה לרפואה. אחר שהפצירו בו מאד נענה לבקשתם, וכשפתח הדלת פתחה פיה ואמרה: **"ברוך הבא"**, וחזרה פניה לאחור. שאל אותה רבנו: **"מדוע את חוזרת פניך?"** והשיבה שהרשעים אינם יכולים להסתכל בפני הצדיקים. ואמרה עוד- להוי ידוע, כי בשמים ממעל קוראים אותך רבנו הגאון בעל "טורי זהב". והשיב לה: **"אם אמת כן, שאני חשוב בשמיים, אני גוזר שתתרפאי! כי אני תירצתי היום בהלכה דברי רבנו הטור המופלאים, ויישבתי לאמיתה של תורה, ובזכות זה תהיה לך רפואה"**. וכן היה שנתרפאה והייתה לה שמחת-עולם.

אותו גביר שנתרפאה בתו, ביקש להביא מתנה להט"ז, אך הט"ז סירב לקבל. הלך הגביר וקנה טלית נאה עבור הט"ז והביאו אל הט"ז. אך גם את הטלית לא קיבל ממנו, באמרו: **"הלא תראה כי זקן אנכי וקרוב לילך בדרך כל הארץ והטלית שלי תוכל להעיד עלי כי אף פעם אחת לא חלפה במוחי מחשבה זרה בזמן שהתפללתי, איני חפץ להחליפה בחדשה"**.

בעת גזירות ת"ח ות"ט היה ראש ישיבה באוסטראה – עירו של המהרש"א, אך מחמת הפחד מהעריץ האכזר חמילנצקי וכנופית מרצחיו בחר הוא להסתתר בעיר אוליק, שהייתה מבוצרת בחומה גבוהה. ואכן באו החיילים עד פתח העיר ולפתע חזרו בהם. ומקובל מפי רבי אליעזר, חמיו של רבי רפאל מהמבורג, שבאו בחלום ואמרו: **"וגנתי על העיר הזאת, למען עבדי דוד"**.

בשנות הגזירות סבל רבות, שני בניו, ר' מרדכי ור' שלמה, נהרגו על קידוש השם בשנת ה'תכ"ד, בפרעות הכפריים המוסטים. עד ליום מותו לא נתן מרגוע לנפשו, אך הוא קיבל דין שמים באהבה. וכן הוא כותב: **"בילדותי הייתי גר בק"ק קראקא עם בתי, ובית מדרשי היה למעלה מן בית-הכנסת, ונענשתי הרבה במיתת הבנים ותליתי בזה"**.

אנו מבקשים ממי שיש לו תמונות טובות יותר של
הצדיקים או של הקברים, אנא שלחו למייל
PnineZadikim@gmail.com

למעוניינים לקבל את העלון ישירות למייל, יש לשלוח
בקשה PnineZadikim@gmail.com

כל החומר נלקח
מעלון 'פניני עין-חמד' משנים עברו
לקבלת עלון פניני עין-חמד,
יש לשלוח בקשה למייל:
PnineEH@gmail.com

העלון מוקדש לרפואת רחל ברכה בת פדילה דליה הי"ו ובני-ביתה
ולהצלחת כל עם ישראל ובתוכם יוסף ליאור בן דליה אפרת ומשפחתו